

A megváltás ünnepkörének főünnepei.

Húsvétvasárnap.

(Stációs-templom: a Sancta Maria Major-bazilika.)

«Ez a nap, melyet az Úr alkotott nekünk, örvendjünk és újjongjunk!» Felértünk a hegyre; a győzelem teljes; amire vágytunk a 40 napi böjtben, ami ádventtől kezdve előttünk lebegett, ma megvalósult: a világosság győzött a sötétség felett. Az isteni kegyelem napja most sugárzik, melegen és világítóan. Ádventben sötétség volt és vágyakozva vártuk a világosságot. Karácsony éjjelén hirtelen jött ez a világosság és megteremtette a világosság országát. «A világosság pompája felkelt a szent város (Egyház) fölött». Ez a megtestesülés ünnepkörének örömhíre. De ebbe a fényes ragyogásba árnyék vegyül, az örömújjongásba egy fájdalmas hang is belevegyül és egyre erősebb lesz. «És a világosság világít a sötétségben, de a sötétség nem ismeri meg.» A fájdalom motívumát már Karácsony hetében hallottuk és ettől kezdve nem is némult el soha. A Hetvened vasárnaptól kezdve pedig ez lesz a vezető ének, áttör minden hangon és a böjt első vasárnapján látjuk az isteni Dávidot, amint megkezdí küzdelmét az óriási Góliáttal. Az egész böjtöt összefoglalhatjuk ebbe: «A világosság küzd a sötétséggel». Ebben benne van Krisztus történeti küzdelme a zsidósággal, az ő szenvedése, de benne van Krisztus küzdelme azok lelkében, kiknek a világossághoz kellene jönniök, tehát a keresztségre készülők és a vezetők lelkében. A világosságnak látszólag alá kell merülnie. Krisztus meghal a kereszten. De mégis ugyanoly hirtelen, mint Karácsonykor az éj sötétjében, felragyog a fény, úgy kél most a szomorú nagyhét után a feltámadás napja fel, hogy örökké világítson. Ez a Húsvét az ünnepek ünnepe. Az egyházi évnek kimagasló pontja. Ez kelt csak azután hangos, újjongó örömet szívünkben.

1. *Urunk feltámadása.* Krisztus saját erejéből támadt fel sírjából. Soha nem hallott és nem látott csoda ez. Megcáfolhatatlan bizonyították, hogy hatalma volt az életét odaadni és azt visszavenni, hogy ő nem pusztán ember volt, hanem az emberalakban köztünk megjelent Isten. Tehát igaz, amit tanított, igaz a mi hitünk, hogy a bűn hatalmából megszabadultunk. Innen a tiszta öröm, ami az Anyaszentegyházat és a hívő nép szívét átjárja. Mert örömeinkben nem csupán Krisztusnak halottaiból való feltámadását ünnepli a liturgia, hanem a szíveknek és a lelkeknek a feltámadását is egy új, egy jobb életre. «Ahogy Krisztus halottaiból feltámadt, úgy járjunk mi is az életnek új útjain.» (Róm. 6, 4.)

2. *Az ünnep jelentése és tartalma.* A húsvéti liturgiának lényege és tartalma, tehát Krisztus dicsőséges feltámadása és ezzel a bűn és a halál hatalmából való megváltásunk befejezése, tehát a mi feltámadásunk most a kegyelem életére és egykor az örök boldogságra. Ez a fenséges eszménykép ott állt eleven valóságként az ősegyházban az újonnan megkereszteltekben, akik a bazilikákban tartott istentiszteleteken fehér keresztelőruhájukban ékeskedtek és megtérésük első buzgósága a hívők közösségét a keresztény erényes életben megerősítette. Ezért emlékezik meg a liturgia ünnepélyes szövege még ma is róluk. Azért a húsvéti liturgia minden részében mintegy a lélek mennyei örök dicsőségének visszavert fénye. Minden egyes istentiszteleten keresztülcseng a zsolttáros szava: «Ez az a nap, amelyet az Úr alkotott nekünk, örüljünk és újjongjunk». (Zs. 117.)

Húsvéti öröm valóban ma is számunkra, amikor az Isten háza és az oltár ünnepi díszbe öltözve fénylenek és a boldog alleluja szinte nem akar megszűnni. Ez a húsvéti öröm kifáradhatatlan erővel egy teljes hétig tart. Az ünnepnek külön sequentiája, saját prefációja van, amelyek az Üdvözlőt magasztalják dicsőségében. A húsvéti sequentia fenséges párbeszéd az Úr feltámadásáról. Szerzőjét nem ismerjük pontosan. Egyesek Szent Damiani Péternek († 1072), sokan pedig Wipónak, II. Konrád udvari káplánjának tulajdonítják. († 1048.)

3. *Neve.* Már az ősegyházban ezt az ünnepet *Solemnitas solemnitate*-nak, az ünnepek-ünnepének, vagy a legfőbbesebb ünnepnek hívták. A liturgiában a neve *Dominica Resurrectionis*, a mi Urunk, Jézus Krisztus feltámadásának napja. A román nyelvekben pászka-ünnepnek nevezzük, a zsidók pászka-ünnepé nyomán (átmenet, keresztülvonulás = pászka), amikor is a zsidók az egyiptomi fogságból való csodás kiszabadulásuk emlékére pászka-báránnyt áldoztak; de ez csak előképe volt az újszövetség áldozatának, Isten Bárányának. A Húsvét német neve az angolszász Ostara vagy Eastara nevű istenség nevéből származik, ami a kezdődő világosságot, vagy a tavaszt jelentette. A magyar neve pedig abból származik, hogy húshagyókedd óta ma vettek először húst magukhoz buzgó őseink.

4. *Húsvéti szokások.* A húsvéti örömnépnep keresztülhatol a templom, az Isten háza falain és kilép a társadalmi életbe. Általános szokás, hogy Húsvétkor a negyvennapos böjt utáni első napon

az ebédet a megszentelt ételekkel kezdik meg. Mivel a hús és a tojásos ételek evése a régi időkben a böjti időben még tilos volt, a keresztények ezeknek megáldásával akarták ezeknek az élvezését megkezdeni. A legrégebb és legszükségesebb étel-áldás a húsvéti bárány volt. Azonban más húsfélét, süteményt, különféle színes vagy festett tojást, majd mindazokat a mulatságokat és szórakozásokat is, amik a fiatalságnak a nagyböjti folyamán tilosak voltak, az Egyház Húsvét reggelén megszentelte.

A középkorban sok helyen, mint ahogy a Karácsonyt, úgy a feltámadást is misztérium-játékokkal ünnepelték meg. Ezek drámai előadások voltak a bibliai húsvéti történetről. Eleinte mintegy a liturgia díszül és kiegészítő részül szolgáltak, de később annyira elfajultak, hogy az egyházi hatóság kénytelen volt szembeszállni velök, mint az ördögkisértők és az Úr házának megszenteltelenítői ellen. Ennek a drámai ünnepségek központjában Krisztus áll, vakító fehér ruhában, ki győzedelmeskedik a halálon és a poklon, kezében a kereszt zászlajával. A mai feltámadási szoborban ennek maradványát kell látnunk.

A húsvéti tojás képletes vonatkozásban áll a húsvéti titokkal. Látszólag élettelen, azonban mégis egy élet csiráját rejt magában. A húsvéti nyúl eredetét a pogányok tavaszi ünnepeiben találjuk meg, azonban a húsvéti titokhoz semmi köze.

A húsvéti újjongásnak legmagasabb pontja a húsvéti nagymise. Minden, ami a szent triduumban szóban, tettben és élőképpen jelent meg, most titokzatos való és jelenlét: «Krisztus, a mi húsvéti bárányunk feláldoztatott!» A szentmisében ez a gondolat uralkodik és vezérmotívumként minduntalan ez csendül meg. (Szentlecke, átvonulásra való ének, ünnepi ének, áldozásra való ének.) A stáció a Szűzanya nagyobb temploma, mert húsvéti örömmel legelőször is az Istenanyához megyünk. A szentmise bejáratánál áll már a feltámadott és így szól hozzánk: «Resurrexi! = Feltámadtam!» Ez Krisztus bevonulási éneke a földön, ez az ő reggeli imája a feltámadás napján. Melyek a legelső gondolatok? A teljes átadása az Atyának, a legbensőbb egyesülés jele. Ma azonban nincs egyedül, a misztikus Krisztus minden tagját magával viszi az Atya szívéhez. Ezt átérezve végezzük ezt a mai szentmisét.

Azt szeretné az Egyház, hogy szívünkben uralkodjék a béke, legyen szinte arcunk is derültebb és gyakran gondoljunk az égre. Segít is ezen cél elérésében a liturgia. A liturgikus év minden kiemelkedő ünnepének meg van a maga külön kegyelme. Húsvét külön kegyelme a feltámadt Jézus életébe való bensőbb bekapcsolódásunk. Ezt a külön kegyelmet a liturgia imádságaiban és szertartásaiban való tevékeny részvételünk szerzi meg. Ezért zeng az égi ének: Alleluja; ezért vesz az Egyház fehér ruhát magára, a világosság, a mennyei boldogság színét; ezért imádkozik a feltámadt Üdvözítőre gondolva, nem térdelve, hanem állva. Imádjuk mi is feltámadt Istenünket és töltsé el szívünket az Egyház érzelme: a mélységes hála és szent öröm. — Az introitusban Krisztus szavát éneklő az Egyház: vigasztalóbb énekünk nem lehet, mondjuk

tehát vele együtt szívvel-lélekkel. — A szentleckében pedig arról szól, hogy a zsidók is megünneplik a húsvétot, az egyiptomi szabadságuk emlékét, a húsvéti bárány és a kovásztalan kenyér evésével, amikor minden kovászosat eltávolítottak. Ehhez a szertartáshoz ízi Szent Pál a maga intését.

Bevonulásra. (Zsolt. 138, 18, 5-6.)

Keltámadtam és íme, veled vagyok: alleluja. Felettem tartod kezedet, alleluja: tudásod csodálatos előttem, alleluja, alleluja. (Zs. 138, 1, 2.) Uram, te megvizsgáltál és ismersz engem: tudod, ha leülök és ha felkelek. *V.* Dicsőség az Atyának és Fiúnak.

Könyörgés. Isten, ki a mai napon Egyszülötted által a halált legyőzted és az örökkévalóság kapuját számunkra megnyitottad: fogadásainkat, melyeket előző kegyelmeddel te sugalltál, segítő kegyelmeddel kísérd. Ugyanazon a mi.

Szentlecke Szent Pál apostolnak a korintusiakhoz írt leveléből. (I. 5, 7-8.)

Testvérek: El a régi kovással, hogy új tésztává legyetek, aminthogy kovásztalanok vagytok! Mert a mi húsvéti bárányunk, Krisztus, megöletett. Üljünk tehát ünnepet, de ne régi kovással, sem rosszaság és gonoszság kovásával, hanem egyenes lelküllet és igazság kovásztalanságával.

Átvonulásra. (Zsolt. 117, 24, 1.) Ez az a nap, melyet

Introitus. (Psalm. 138, 18, et 5-6.)

Resurrexi, et adhuc tecum sum, alleluja: posuisti super me manum tuam, alleluja: mirabilis facta est scientia tua, alleluja, alleluja. (Ps. ibid., 1-2.) Dómine, probasti me, et cognovisti me: tu cognovisti sessionem meam, et resurrectionem meam. *V.* Glória Patri.

Oratio. Deus, qui hodierna die per Unigenitum tuum, aeternitatis nobis áditum devicta morte reserasti: vota nostra, quae praeveniéndó aspiras, étiam adjuvándó proséquere. Per eúdem Dóminum nostrum Jesum Christum.

Lectio Epistolae beáti Pauli Apóstoli ad Corínthios. (I. 5, 7-8.)

Fratres: Expurgáte vetus fermentum, ut sitis nova conspersio, sicut estis ázymi. Étenim Pascha nostrum immolátus est Christus. Itaque epulémur: non in fermento véteri, neque in fermento malítiae, et nequitiae: sed in ázymis sinceritatis, et veritatis.

Graduale. (Psalm. 117, 24 et 1.) Haec dies, quam fecit

az Úr megszabott, ujjongjunk és vigadjunk rajta! *V.* Magasztaljátok az Urat, mert jó, mert irgalma örökévaló.

Alleluja, Alleluja! *V.* (Kor. I. 5, 7.) A mi húsvéti bárányunk: Krisztus megöletett.

Ünnepi ének. A húsvéti áldozatnak zengjenek dicséretet a keresztények.

A Bárány juhokat váltott meg, és a bűnnélküli Krisztus kibékítette az Atyával a bűnösöket.

Csodálatos viadallal megvívott az élet és a halál: és az élet meghalt vezére uralkodik élve.

Mondd el nekünk, Mária: Mit láttál az úton?

Láttam az élő Krisztus sírhelyét s a Föltámadtnak dicsőségét.

Az angyali tanukat, a szemfedőt s a ruhákat.

Föltámadt Krisztus, én reményem: Galileába, előtetek mégyen.

Tudjuk Krisztusról, hogy valóban föltámadt halottai-ból: győzelmes Királyunk: te irgalmazdál minékünk. Amen. Alleluja!

✠A szent evangélium szakasza Szent Márk szerint. (16, 1-7.)

Az időben: Mária Magdolna és Mária, Jakab anyja és Szalome illatszereket vásárolának, hogy elmenvén, megkenjék Jézust. És korán reggel a hét első

Dóminus: exsultemus, et laetémur in ea. *V.* Confitémini Dómino, quóniam bonus: quóniam in saeculum misericórdia ejus.

Allelúja, allelúja. *V.* (1 Cor. 5, 7.) Pascha nostrum immolátus est Christus.

Sequentia. Víctimae pascháli laudes immolent Christiáni.

Agnus redémit oves: Christus innocens Patri reconciliávit peccatóres.

Mors et vita duéllo conflixére mirándo: dux vitae mórtuus, regnat vivus.

Dic nobis, Maríá, quid vídisti in vía?

Sépúlcrum Christi vivéntis: et glóriam vídi resurgéntis.

Angélicos testes, sudárium, et vestes.

Surréxit Christus spes mea: praecedet vos in Galilaeam.

Scimus Christum surrexísse a mórtuis vere: tu nobis, victor Rex, miserére. Amen.

Allelúja.

✠Sequentia sancti Evangélii secúndum Marcum. (16, 1-7.)

In illo témpore: Maríá Magdaléne, et Maríá Jacóbi, et Salóme emérunt arómata, ut veniéntes úngerent Jesum. Et valde mane una sabbatórum, véniunt ad mó-

napján a sírhoz menének napfelkeltekor. És mondták egymás közt: Ki hengeríti el nekünk a követ a sírbolt ajtajából? Odatekintvén pedig, láták, hogy a kő el van hengerítve. Mert igen nagy vala. És bemenvén a sírboltba, egy ifjút látának űlni jobbkéz felől, hosszú fehér ruhába öltözve, és megrémülének. Az pedig monda nekik: Ne féljete! A megfeszített názáreti Jézust keressetek; feltámadott, nincs itt: ímhol a hely, ahová tették őt. De menjete, mondjátok meg tanítványainak és Péternek, hogy előttete megyen Galileába, ott majd meglátjátok őt, amint mondta nektek.

Felajánlásra. (Zsolt. 75, 9-10.) A föld megrendült és elcsöndesedett, mikor az Isten ítéletre kelt, alleluja.

Csendes imádság. Fogadd el, kérünk, Urunk, ez adományok felajánlásával együtt néped könyörgését, hogy azok a húsvéti misztériumokban megszentelve a te közreműködéseddel számunkra az örökkévalóság eszközeivé váljanak. A mi.

Prefáció a húsvéti, 563. l.

Áldozásra. (Kor. I. 5, 7-8.) A mi húsvéti Bárányunk: Krisztus megöletett, alleluja: Űljünk tehát ünnepet az egyenes lelkület és igazság kovásztalanságával, alleluja, alleluja, alleluja!

numéntum, orto jam sole. Et dicébant ad invicem: Quis revólvet nobis lápidem ab óstio monumenti? Et respiciéntes vidérunt revolútum lápidem. Erat quippe magnus valde. Et introeúntes in monumentum vidérunt júvenem sedéntem in dextris, coopértum stola candida, et obstupuérunt. Qui dicit illis: Nolíte expavescere: Jesum quaeritis Nazarénum, crucifixum: surréxit, non est hic, ecce locus ubi posuérunt eum. Sed ite, dicíte discípulis ejus, et Petro, quia praecedit vos in Galilaeam: ibi eum vidébitis, sicut dixit vobis.

Offertorium. (Psalm. 75, 9-10.) Terra trémuit, et quiévit, dum resúrgeret in iudicio Deus, alleluja.

Secreta. Súscipe, quaesumus, Dómine, preces pópuli tui cum oblationibus hostiárum: ut paschálibus initiáta mystériis, ad aeternitátis nobis medélam, te operánte, proficiant. Per Dóminum nostrum Jesum Christum.

Communio. (1 Cor. 5, 7-8.) Pascha nostrum immolátus est Christus, alleluja: Itaque epulémur in ázymis sinceritátis, et veritátis, alleluja, alleluja, alleluja.

Áldozás utáni imádság.
 Szeretetednek lelkét
 öntsd belénk, Urunk, és
 tedd kegyelmeddel együtt-
 érzőkké azokat, akiket a
 húsvéti szentségekkel táp-
 láltál. A mi Urunk.

Postcommunio. Spiritum
 nobis, Dómine, tuae car-
 ritátis infúnde: ut, quos sa-
 craméntis paschálibus sa-
 tiásti, tua fácias pietáte
 concórdes. Per Dóminum...
 in unitáte ejúsdem.

A HÚSVÉT KIS NYOLCADA.

Mint az ószövetségi Húsvét, úgy az újszövetségi Húsvét is egy hélig tart és egy nyolcadot alkot. Ez oly kiváltságot nyolcad, hogy alatta más ünnepet ünnepelni nem szabad és ezenkívül a két első napja önmagában is elsősztályú ünnep. A keresztény ókorban az egész héten át munkaszünet (szombat) volt. Sokan innen származtatják az egyházi nyelvszokás szerint a hétköznapoknak *feria* = ünnepnap elnevezését. Ezen az első héten, a többi keresztény hét mintáján, valóban minden nap ünnepnap volt. Később csütörtöktől kezdve csak a legszükségesebb üzletek voltak megengedve. Ma már a hétfő is csak egyes vidékeken ünnep, munkaszünettel.

A hét minden napjának saját miséje van. Ezeknek szövegei többnyire a szent keresztység kegyelmeiről emlékeznek meg, azonban az evangélium a feltámadás különböző jelenségeit mondja el. Minden nap stációs-nap. A nyolcad ünnepi fényét az új keresztények emelték, kik minden nap a fehér keresztelőruhájukban vettek részt az istentiszteleten. És először a keresztelési nyolcad ünnepéből kieső vasárnapon jelentek csak meg a régi mindennapi ruhájukban.

Húsvéthétfő.

(Stációs-templom: a Szent Péter bazillikája.)

Az Egyház új Báránykált: a Húsvét alkalmával megkeresztelt hívőket először a legfőbb pástornak, Szent Péternek a templomába vezeti el. Szent Péter bazillikájában van ma Rómában a főistentisztelet, ő szól hozzánk a szentleckében, az evangélium elbeszélése szerint is neki jelenik meg az Úr. Egyébként az egész szentmise a megkeresztelt hívők új életének boldogságát hirdeti. A mai evangélium bevezet teljesen az apostolok lelkivilágába. Látjuk a küzdelmet, a hit és kételkedés, a remény és bizonytalanság közt, melyet a feltámadásról szóló első hírek keltettek bennük, míg végre a Megváltó jelenlétének világossága elűzött minden sötétséget.

Bevonulásra. (Móz. II. 13, 5, 9.)

Bevezetett titeket az
 Úr a tejjel-mézzel
 folyó földre, alleluja,
 hogy az Úr törvénye legyen

Introitus. (Mos. II. 13, 5 et 9.)

Introduxit vos Dómi-
 nus in terram fluén-
 tem lac, et mel, alle-
 lúja: et ut lex Dómini sem-